

Voorbeeldantwoorden Z16-07, Josquin des Prez, 12 Wereldlijke composites

Bij discussie-/meningsvragen worden geen voorbeeldantwoorden gegeven.
De gegeven antwoorden zijn bedoeld als voorbeeld en als hulpmiddel om tot een beter begrip te komen van de muziek.

Vraag 1: Op de tekst 'Dale, dale, beve, beve, grillo, grillo, canta!'
1:15-1:17, 1:29-1:31, 1:17-1:19.

Vraag 2: 'Che tiene longo verso', 0:06-0:10, 0:22-0:25, 1:10-1:13.
De bas en de bovenstem hebben een zeer lange noot, de middenstemmen zingen een soort canon in kortere noten met een huppeltje erin.

Vraag 3: Het tweede refrein is anders dan het eerste. Het meest opvallend is dat in het eerste refrein de melodie naar boven gaat, in het tweede refrein gaat de melodie naar beneden. De teksten zijn hetzelfde.

Scaramella, eerste refrein (bovenstem)

Tweede refrein (bovenstem)

Vraag 4: De twee bovenste stemmen hebben bij de herhaalde tekst 'Petite camusette' niet de kenmerkende sprongen van de beginmelodie maar zingen/spelen het tweede zinnetje, met het loopje. De andere vier stemmen hebben wel die kenmerkende sprong omlaag en weer omhoog (zie notenvoorbeeld), maar ze vallen een beetje weg onder de klank van de bovenstem.

ilz se sont en - dor - mis. Pe - ti - te, pe - ti - te ca - mu - set - te, à

ilz se sont en - dor - mis. Pe - ti - te ca - mu -

ilz se sont en - dor - mis. Pe - ti - te ca - mu -

en - dor - mis. Pe - ti - te ca - mu - set - te,

se sont en - dor - mis. Pe - ti - te, pe - ti - te ca - mu - set -

mis. Pe - ti - te, pe - ti - te ca - mu - set - te,

Vraag 6: De sopraan heeft geen lange slotnoot maar gaat meteen door met het woordje 'mais', alsof ze zichzelf in de rede valt ('Maar!'). De andere stemmen sluiten regel 4 wel af met een lange noot en een rust, hun inzet van 'mais' valt daardoor extra op.

Vraag 8: De twee bovenstemmen herhalen steeds hetzelfde melodietje dat bestaat uit slechts 7 noten. Tot bijna aan het eind blijven ze dat in canon zingen, een stem zingt de laatste twee noten iets anders om een mooie afsluiting te maken.

Vraag 9:

Oude notatie:

- C-sleutel op onderste lijn
- Geen maatstrepen

- Noten zijn vierkant (wybertjes)
- Rusten zijn heel smal
- 19^e en 20^e noot zitten aan elkaar vast ('ligatuur', hier gaan we verder niet op in)
- Stokken van de noten: alle naar boven

- Oude notatie is compact (perkament was duur)

Moderne notatie:

- G-sleutel
- Wel maatstrepen (daardoor moeten de noten 20 en 21 met een boogje verbonden worden).
- Ronde noten
- Rusten zijn breder
- Deze hebben de waarde van twee hele noten, zijn dus omgezet in twee ronde noten
- Stokken naar beneden of naar boven afhankelijk van de plaats op de notenbalk
- Moderne notatie is minder compact

Vraag 10:

- Tenor en bas imiteren elkaar, maar het is geen volledige canon, er zijn verschillen tussen hun melodieën.
- De onderstemmen hebben de 'cantus firmus', de basis van het lied: een bestaand volksliedje.
- De onderstemmen zingen niet op dezelfde toonhoogte, de tenor zet in, even later volgt de bas met imitatie van melodie en tekst, maar dan (een kwart) lager. Bij de derde tekstregel zet de bas in en volgt de tenor, een kwart hoger. Vanaf de vierde tekstregel (0:56) is er nog wel sprake van imitatie van de stemmen, maar de bas heeft hier meer omspelingen van de melodie.
- Het zal u niet zijn ontgaan dat alle vier stemmen hun eigen melodie hebben, hun 'eigen gang gaan' (gelijkwaardigheid van de stemmen).

Vraag 11: Het woord 'regretz' (0:22-0:27)

'Et d'eslonger' (twee keer, 0:36-0:49)

'Et paine douloureuse' (1:09-1:24)

'Brief mes jours deffiner' (1:51-2:15) Deze tekst wordt drie keer herhaald, twee keer dalend, de derde keer lijkt er toch hoop de gloren: aan het eind gaan de melodie weer omhoog.

Vraag 12:

- Mineurtoonsoort.
- Langzaam tempo.
- Woorden als 'melancolie' worden benadrukt doordat ze gezongen worden op een lange noot.
- De tekst 'Mon mal' (mijn smart) springt eruit door hoge ligging (in alle stemmen).
- 'Plus ne le puis porter' (kan ik [mijn smart] niet meer verdragen): melodielijn gaat naar beneden (in alle stemmen).
- In de tekst van het laatste couplet spreekt de dichter zijn hart uit: zijn liefde is standvastig. Er is dus nog hoop.

Vraag 13: De muziek die klinkt op de tekst 'Acoutrez vous d'habits de deuil, Josquin, Piersson, Brumel, Compere,' wordt herhaald op de tekst 'Et plourez grosses larmes d'oeil, Perdu avez vostre bon pere' (Hilliard Ensemble 4:44-5:04, Vox Luminis 3:50-4:09).

Vraag 14:

- Bij spelen/zingen uit oude notatie is de speler/zanger dicht bij de bron en niet afhankelijk van wat een uitgever wel of niet overgenomen heeft in de moderne partituur. Nadeel: je hebt geen visueel overzicht van de stemmen en moet meer 'op je oren' spelen. In een moderne partituur staan alle stemmen boven elkaar, je kunt dus zien wat de anderen doen en hoeft niet alleen op je oren af te gaan.
- Als je je bij het lezen uit oude notatie vergist en je raakt eruit, kun je niet zo gemakkelijk meer invallen (want je ziet de noten van de andere stemmen niet).
- De notatie is niet ingewikkeld en vertoont veel overeenkomsten met de moderne noten. Echter de rusten zijn anders: vaak heel kleine streepjes waar je gemakkelijk overheen ziet, of die je aanziet voor vliegenpoepjes. Kijk maar eens in de afbeeldingen.
- Tot begin zeventiende eeuw werden er geen maatstrepen genoteerd in bladmuziek. Je kunt bij het repeteren dus niet zeggen: 'we gaan verder in maat zoveel'. Aan de andere kant is het gemakkelijker de melodiën te volgen zonder in het 'keurslijf' van een maat te zitten.

Vraag 15: 3 keer, de eerste keer beginnend met C (0:35-0:44), de tweede keer een kwart lager (op G, 0:52-1:02), de derde keer weer beginnend met C (1:09-1:24).

Vraag 17: Vijf keer.